

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU KELMĖS „KRAŽANTĖS“ PROGIMNAZIJOJE

TYRIMO

2025 m. rugsėjo 1 d. Nr. (25)SN-186)SP-57

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2025 m. birželio 18 d. gautas pareiškėjos (duomenys neskelbtini) (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame nurodoma, kad Kelmės „Kražantės“ progimnazijoje (toliau – Progimnazija) ji dirba nuo 1985 m., darbo stažas sudaro 40 metų.

Pareiškėja pažymi, kad iki pensinio amžiaus jai liko 2 metai. 2025 m. ji išleido aštuntokus ir tikėjosi, kad Progimnazijos administracija skirs auklėjamąją klasę – penktokus. Tačiau, Pareiškėjos teigimu, Progimnazijos direktorė pasakė, jog Pareiškėja yra „per sena auklėti penktokus“ ir penktokams paskyrė jaunesnio amžiaus mokytojos padėjėją. Pareiškėja nurodė, kad turi metodininko kvalifikaciją, yra baigusi magistrantūrą. Skunde atkreiptas dėmesys, kad Pareiškėja pasijuto diskriminuojama dėl amžiaus, taip pat nurodė, kad nukentės dėl to finansiškai.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2025 m. liepos 7 d. raštu Nr.(25)SN-186)S-374 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Kelmės „Kražantės“ progimnazijos administraciją, prašydama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo rašto gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą ir atsakyti į klausimus: „Kokiais kriterijais remiantis mokytojams skiriama auklėjamoji klasė? Dėl kokios priežasties Pareiškėjai nebuvo skirta auklėjamoji klasė? Nurodykite mokytojų ir mokytojų padėjėjų amžių, kuriems paskirtos auklėjamosios klasės? Ar mokytojo amžius gali būti laikomas vienu iš kriterijų, kuriuo remiantis priimamas sprendimas neskirti auklėjamosios klasės? Jei taip, dėl kokios priežasties? Ar patvirtinate aplinkybę, jog Pareiškėjai nebuvo skirta auklėjamoji klasė dėl jos amžiaus? Ar buvote paminėjusi Pareiškėjai, kad ji „per sena“ auklėjamojai klasei? Ar Pareiškėja kreipėsi į Jus dėl auklėjamosios klasės skyrimo? Ar Progimnazijoje patvirtintos lygių galimybių politikos įgyvendinimo ir vykdymo priežiūros principų įgyvendinimo priemonės? Jei taip, kokiu būdu su jomis supažindinti Progimnazijos darbuotojai? Kokio amžiaus darbuotojai dirba Progimnazijoje? Ar, Jūsų manymu, darbuotojo amžius turi įtakos jo kompetencijai?“

Kartu prašyta pateikti kitą reikšmingą informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

2024 m. rugpjūčio 11 d. Tarnyboje gautame rašte Nr. S-160 „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Raštas) Progimnazija nurodė, kad auklėjamoji klasė skiriama atsižvelgiant į klasės mokinių, tėvų ar mokytojo raštišką arba žodinį pageidavimą. Progimnazijoje daug metų taikoma praktika, jog išleidus auklėjamąją klasę vienerius mokslo metus neskiriama auklėjamoji klasė, sudarant galimybę ir kitiems norintiems, taip pat ir jauniems mokytojams, dirbti šį įdomų ir atsakingą darbą. Progimnazijos teigimu, Pareiškėja neišreiškė nei žodinio, nei rašytinio pageidavimo turėti auklėjamąją penktokų klasę. Rašte pažymėta, kad Progimnazijos 5–8 klasių mokytojų, kuriems priskirtos auklėjamosios klasės 2025–2026 metais, amžius nuo 37 iki 63 metų, mokinio padėjėjų amžius nuo 28 metų iki 42 metų. Rašte teigiama, kad mokytojo amžius Progimnazijoje nelaikomas kriterijumi skiriant auklėjamąją klasę. Pažymima, kad Pareiškėjai neskirta auklėjamoji klasė ne dėl amžiaus, taip pat nurodoma, kad Pareiškėjai nebuvo pasakyta frazė „per sena“. Teigiama, jog Pareiškėjai nebuvo skirta auklėjamoji klasė, nes ji nesikreipė dėl auklėjamosios klasės skyrimo.

Rašte nurodoma, kad 2021 m. gruodžio 1 d. Progimnazijos direktoriaus įsakymu Nr. D-100 patvirtintas „Kelmės „Kražantės“ progimnazijos lygių galimybių politikos įgyvendinimo ir vykdymo tvarkos aprašas“. Progimnazijos darbuotojai supažindinti su aprašu ir jo pakeitimais elektroniniame dienyne.

Rašte pažymima, kad Progimnazijoje dirbančių darbuotojų amžius yra nuo 28 metų iki 68 metų. Nurodoma, kad darbuotojų amžius neturi įtakos jų kompetencijai. Atsižvelgiama į pedagogo motyvaciją, norą prisiimti atsakomybę, entuziazmą, kūrybiškumą, novatoriškų idėjų sklaidą. Pareiškėjai 2025–2026 m. bus pasiūlyta neformalaus vaikų švietimo organizavimo valandų, skirtos valandos bendruomeninei veiklai kompensuos lėšas, kurių ji negaus dėl auklėjamosios klasės neskyrimo.

2025 m. rugpjūčio 27 d. Pareiškėja pateikė Tarnybai prašymą dėl skundo atsiėmimo pasikeitus aplinkybėms dėl darbo sąlygų.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Progimnazija sudarė vienodas darbo sąlygas visiems mokytojams nepriklausomai nuo jų amžiaus, t. y. ar nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto, nustatančio darbdavio pareigą įgyvendinti lygias galimybes visiems darbuotojams nepriklausomai nuo jiems priskirtino požymio, šio atveju, dėl amžiaus.

Pažymėtina, kad tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniu, kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, pilietybės kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Lygių galimybių įstatymas, kurio vykdymo priežiūrą atlieka Lygių galimybių kontrolierė, nustato, kas yra diskriminacija ir koks elgesys, veiksmas (neveikimas) priskirtinas tam tikrai diskriminacijos rūšiai. Diskriminacija yra tiesioginė ir netiesioginė, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu (Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 punktas).

Tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus. Netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų,

pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja kreipėsi su skundu, nurodydama, kad yra diskriminuojama dėl amžiaus, nes kaip teigia Pareiškėja, jai nebuvo skirta auklėjamoji klasė ir direktorė išsakė, kad Pareiškėja yra „per sena auklėti penktokus.“

Pagal Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punktą, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo: sudaryti vienodas darbo, valstybės tarnybos sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, siekti profesinio mokymo, persikvalifikuoti, įgyti praktinio darbo patirties, taip pat teikti vienodas lengvatas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso 26 straipsnio 2 dalies 2 punktu, įgyvendindamas lyčių lygybės ir nediskriminavimo kitais pagrindais principus, darbdavys, neatsižvelgdamas į darbuotojo lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, sveikatos būklę, santuokinę ir šeiminingą padėtį, etninę priklausomybę, priklausymą politinėms partijoms, profesinėms sąjungoms ar asociacijoms, religiją (išskyrus atvejus, kai darbuotojas dirba religinėse bendruomenėse, bendrijose ar centruose, jeigu reikalavimas darbuotojui dėl išpažįstamos religijos, tikėjimo ar įsitikinimų, atsižvelgiant į religinės bendruomenės, bendrijos ar centro etosą, yra įprastas, teisėtas ir pateisinamas), ketinimą turėti vaiką, taip pat į tai, kad darbuotojas naudojasi ar naudojosi šiame kodekse numatytais teisėmis, ar kitus įstatymuose numatytus pagrindus, privalo sudaryti vienodas darbo sąlygas, galimybes tobulinti kvalifikaciją, siekti profesinio tobulėjimo, persikvalifikuoti, įgyti praktinės darbo patirties, taip pat teikti vienodas lengvatas.

Pagal Darbo kodekso 30 straipsnio 1 ir 2 dalis, darbdavys privalo sukurti tokią darbo aplinką, kurioje darbuotojas ar darbuotojų grupė nepatirtų priešišky, neetiškų, žeminančių, agresyvių, užgaulių, įžeidžiančių veiksmy, kuriais kėsiamasi į darbuotojo ar darbuotojų grupės garbę ir orumą, fizinį ar psichologinį neliečiamumą ar kuriais siekiama darbuotoją ar darbuotojų grupę įbauginti, sumenkinti ar įstumti į beginklę ir bejėgę padėtį.

Smurtas ir priekabiavimas, įskaitant psichologinį smurtą, smurtą ir priekabiavimą dėl lyties (smurtas ir priekabiavimas nukreiptas prieš asmenis dėl jų lyties arba neproporcingai paveikiantis tam tikros lyties asmenis, įskaitant seksualinį priekabiavimą), – bet koks nepriimtinas darbdavio

(fizinio asmens ar juridinio asmens vadovo) ar kitų darbuotojų taikomas elgesys ar jo grėsmė, nesvarbu, ar nepriimtiniu elgesiu vieną kartą ar pakartotinai siekiama padaryti fizinį, psichologinį, seksualinį ar ekonominį poveikį, ar nepriimtiniu elgesiu šis poveikis padaromas arba gali būti padarytas, ar tokiu elgesiu įžeidžiamas asmens orumas arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka ar (ir) atsirado arba gali atsirasti fizinė, turtinė ir (ar) neturtinė žala. Smurtas ir priekabiavimas draudžiamas:

1) darbo vietose, įskaitant viešąsias ir privačias vietas, kai darbuotojas yra darbdavio žinioje ar atlieka pareigas pagal darbo sutartį;

2) pertraukų pailsėti ir pavalgyti metu arba naudojantis buitines, sanitarinėmis ir higienos patalpomis;

3) su darbu susijusių išvykų, kelionių, mokymų, renginių ar socialinės veiklos metu;

4) su darbu susijusio bendravimo, įskaitant bendravimą informacinėmis ir elektroninių ryšių technologijomis, metu;

5) darbdavio suteiktame būste;

6) pakeliui į darbą ar iš darbo.

Remiantis išdėstytu teisiniu reglamentavimu, pareiga užtikrinti darbuotojams tinkamas darbo sąlygas tenka darbdaviui.

2025 m. rugpjūčio 27 d. Pareiškėja pateikė Tarnybai prašymą dėl skundo atsiėmimo, pasikeitus tam tikroms darbo aplinkybėms.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 1 punktą, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai pareiškėjas skundą atsiima.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 1 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Nutraukti tyrimą, kai Pareiškėja skundą atsiima.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Progimnaziją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Regionų apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius)

Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė